STATENS ARKIVER

LANDSARKIVET FOR SØNDERJYLLAND

Flytninger

Tilgængelighed 75 år

Når man arbejder med slægtsforskning sker det ofte, at en person "forsvinder" fra kirkebøgerne og folketællingerne, fordi de er flyttet fra sognet. I sådanne tilfælde findes der flere forskellige arkivalier, du kan søge i for at finde ud af, hvor vedkommende er flyttet hen.

Nedenfor er nævnt en række arkivalier, der indeholder oplysninger om personer, der er flyttet. Med undtagelse af kirkebøgernes til- og afgangslister, som står på læsesalen, skal de alle bestilles ved læsesalsvagten, og til dette brug er der anført, hvilken registratur, man skal benytte. I registraturen kan man desuden se, om der er bevaret noget fra det pågældende område. Hvis ikke andet er anført, står registraturen blandt de øvrige registraturer på læsesalen.

Til- og afgangslister (1812- ca. 1870-75)

Ved kirkebogsreformen af de kongerigske kirkebøger i 1812 blev det bl.a. påbudt sognepræsterne at føre til- og afgangslister over personer, der flyttede til og fra sognet. Kirkebogsreformen gjaldt kun for de kongerigske dele af Sønderjylland, og der findes derfor kun til- og afgangslister i kirkebøgerne fra enklavesognene[1], i kirkebøgerne fra Tørninglen provsti[2] samt sognene på Als med undtagelse af Oksbøl, Kegnæs og Sønderborg Købstad. Til- og afgangslisterne blev afskaffet i 1870 i Kongeriget, men i Sønderjylland ophørte man med at føre til- og afgangslister i kirkebøgerne, da Sønderjylland blev indlemmet i Preussen i 1864. Se i stedet under melderegistre.

Til- og afgangslisterne er imidlertid meget mangelfulde og kun indeholder ganske få af de flytninger, der reelt har fundet sted. Der er størst chance for at finde oplysninger om tjenestefolk, husmænd og daglejere.

→ Se registraturen: *De nordslesvigske præstearkiver.*

Skudsmålsbøger (1832/1840-1921)

I kongeriget og i de kongerigske enklaver[1] i Sønderjylland indførte man ved lov af 1832 og med virkning fra 1833 egentlige skudsmålsbøger, som tyendet skulle forevise ved pladsskifte. I Slesvig blev skudsmålsbøgerne indført i forbindelse med tyendeanordningen fra 1840. Både i de kongerigske dele og i de slesvigske dele ophørte skudsmålsbøgerne i 1921.

I Landsarkivets samling "*Forskelligt*" findes enkelte skudsmålsbøger opstillet efter efternavn. Du kan også finde enkelte skudsmålsbøger i Landsarkivets samling over privatarkiver.

→ Se seddelregistraturerne: *Forskelligt* samt *Privatarkiver.* Kan lånes af læsesalsvagten.

Tyendeprotokoller (1841-1921)

Med den slesvigske tyendeforordning af 1840 blev der indført tyendeprotokoller i Sønderjylland. Tyendeprotokollerne blev i 1867 afløst af de preussiske melderegistre, men i nogle kommuner blev tyendeprotokollerne ført sideløbende med melderegistrene helt frem til skudsmålsbøgernes afskaffelse i 1921.

→ Se registraturen: *Melderegistre i Sønderjylland ca. 1870-1920 samt af- og tilgangslister fra Folkeregisteret 1920-70*.

---

[1] Enklavesognene er sognene: Ballum, Daler, Døstrup, Emmerlev, Mjolden-Randerup, Møgeltønder, Rømø og Visby.

[2] Tørninglen provsti består af sognene: Agerskov, Arrild, Bevtoft-Tirslund, Branderup, Brøns, Fole, Gram, Hjerting-Lintrup, Hviding, Hygum, Højrup, Nustrup, Rejsby, Roager, Rødding, Skrave, Skrydstrup, Skærbæk, Spandet, Toftlund, Vodder og Øster Lindet.

Melderegistre/preussiske til- og afgangslister (1867-1924)

I 1867 blev der i Sønderjylland indført en generel anmeldelsespligt, som betød at man skulle anmelde, hvis man flyttede til eller fra et sted. For familier, der flyttede samlet, blev kun faderens data samt antallet af personer, der flyttede, anført. Melderegistrene ophørte i 1921 med afskaffelsen af tyendeloven, men enkelte steder fortsatte man med at føre melderegistrene indtil 1924, hvor folkeregistret blev indført.

→ Se registraturen: *Melderegistre i Sønderjylland ca. 1870-1920 samt af- og tilgangslister fra Folkeregisteret 1920-70*.

Det nationale register (1918-1920)

Ved genforeningen i 1920 skulle sønderjyderne søge om dansk statsborgerskab. Grundreglen var, at alle der på genforeningsdagen havde fast bopæl i landsdelen og tidligere var tyske statsborgere automatisk fik dansk statsborgerskab, med mindre de var tilflyttet efter 1/10-1918. Hvis man ved, hvor en person boede i 1920, kan man via det nationale register få oplyst, hvor vedkommende har boet 1918-1920.

→ Se registraturen: *Det Nationale Register*.

Alfabetiske lister (fødselsårgang 1845-1900)

I de preussiske lister over værnepligtige, kaldet alfabetiske lister, findes der udover persondata, også oplysninger om, hvorvidt en person er flyttet fra udskrivningskredsen. Udskrivningskredsene svarede stort set til de gamle amter: Haderslev, Åbenrå, Sønderborg og Tønder. Hvis den værnepligtige flyttede indenfor samme udskrivningskreds, blev den værnepligtige imidlertid stående på samme liste.

De alfabetiske lister over værnepligtige er anlagt årgangsvis, i det år den værnepligtige fyldte 20. Listerne betegnes enten ved fødselsårgang eller udskrivningsårgang forskellig fra kreds til kreds. Listerne er anlagt alfabetisk med et afsnit for hvert sogn, som igen indeholder alfabetisk førte lister over alle 20-årige mænd i distriktet.

→ Se e-registraturen, DAISY eller registraturerne: *Haderslev landrådsarkiv*, *Aabenraa landråd 1867-1920, Aabenraa kredsudvalg 1889-1920*, *Sønderborg landråd*, *og Tønder kreds/Kreis Tondern 1867-1920. Kreis Südtondern/Sydtønder kreds 1920-1950*.

Lægdsruller (fødselsårgang 1902-)

Med Sønderjyllands genforening med Danmark i 1920, blev den almindelige danske værnepligt også indført i Sønderjylland, og man begyndte at føre lægdsruller. Lægdsrullen er en fortegnelse over de mænd, der kunne udskrives til militærtjeneste. Lægdsrullerne indeholder udover persondata, desuden oplysninger om flytninger. For at kunne finde en bestemt person i en lægdsrulle og dermed også finde frem til, om han er flyttet, skal man vide, hvor og hvornår vedkommende er født. Både tilflytning og fraflytning fremgår af lægdsrullen. Ved begge lejligheder anføres en firedelt nummerbetegnelse, fx 7-109-X-75, som betegner hvortil, eller hvorfra vedkommende flytter, og i hvilken rulle optagelse er sket I eksemplet 7-109-X-75 angiver nummerbetegnelsen, at vedkommende er flyttet fra 7. udskrivningskreds (Sønderjylland), lægd nr. 109 (Haderslev), rullen fra årstal X (1924), løbenr. 75. Du kan herefter fortsætte undersøgelsen i den pågældende rulle. Lægdsruller er tilgængelige 75 år efter personens fødselsår.

→ Se registraturen: *Lægdsruller efter 1920*.

Folkeregister (1924-1978)

Med indførelsen af folkeregisteret i 1924, blev hver kommune pålagt at føre folkeregisterkort på hver enkelt voksen person, idet hustruer blev påført ægtemandens kort og børnene faderens kort, indtil de fyldte 15 år.

Folkeregisterkortene er først tilgængelige 75 år efter sidste indførsel, men hvis man er part i sagen, kan man søge om adgang til at se folkeregisterkortene.

I 1978 blev folkeregisterkortene afskaffet og i dag registreres flytninger på edb i Det Centrale Personregister, CPR. Mod betaling kan folkeregistret i enhver kommune oplyse en persons nuværende adresse og datoen for flytningen, medmindre adressen er beskyttet. Folkeregisteret kan dog kun finde oplysningerne, hvis man kender personens: navn (nuværende eller tidligere), enten fødselsdato og adresse (nuværende eller tidligere) eller personnummer.

Kraks vejviser og gamle telefonbøger

Hvis du ønsker at konstatere en persons bopæl på et bestemt tidspunkt, kan du prøve at slå op i Kraks vejviser (gælder kun for personer bosiddende i København samt standsperson er i provinsen) eller i gamle telefonbøger. Landsarkivet har Kraks vejviser fra 1874 og frem samt diverse gamle telefonbøger fra de fire købsstæder.

→ Spørg læsesalsvagten.

Hvike oplysninger indeholder kilderne?

Kilde	Periode	Oplysninger
Til- og afgangslister	1812- 1870/75	• Ankomst- eller afrejsedato • Navn • Alder • Håndtering (erhverv) • Hvorfra vedkommende kom eller hvortil vedkommende rejste • Evt. anmærkninger
Skudsmålsbøger	1832/1840-1921	• Fødsel • Forældre • Dåb • Vaccination • Skolegang • Konfirmation • Arbejdsgivernes påtegninger
Tyendeprotokoller	1841-1921	• Navn • Fødselsdag og – år • Flytteoplysninger
Melderegistre/ preussiske til- og afgangslister	1867-1924	• Af- eller tilrejsedato • Af- eller tilrejsested • Navnet på arbejdsgiveren Fra 1904 indeholder melderegistrene desuden oplysninger om: • Stilling • Fødested, -år og -dag • Statsborgerskab
Det nationale register	1918-1920	• Navn • Adresse • Fødselsdag • Erhverv • Bopælsforhold d.1/10-1918 til d.15/6-1920 • Anførelse af optagelse eller ikke-optagelse med henvisning til sagens behandling i amtet
Alfabetiske lister	1845-1900 (fødselsårgang)	• Den værnepligtiges navn • Forældrenes navne • Om forældrene er levende • Forældrenes evt. bopæl • Evt. flytninger • Årsag til evt. udeblivelse fx udvandret til Danmark eller Amerika
Lægdsruller	1902- (fødselsårgang)	• Den værnepligtiges navn • Faders eller moders navn og stilling • Den værnepligtiges fødested og fødselsdato • Militærafdeling • Mødedato og hjemsendelsesdato • Tjenstlige oplysninger, gerne i forkortet form • En firedelt nummerbetegnelse, der angiver flytninger

Statens Arkiver
Landsarkivet for Sønderjylland